

Guidelines

**Suunised 10/2020 isikuandmete kaitse üldmääruse
artiklis 23 sätestatud piirangute kohta**

Versioon 2.1

Vastu võetud 13. oktoobril 2021

Versioonid

Versioon 1.0	15. detsember 2020	Suuniste vastuvõtmine avalikuks konsultatsiooniks
Versioon 2.0	13. oktoober 2021	Suuniste vastuvõtmine pärast avalikku konsultatsiooni
Versioon 2.1	15. märts 2022	Vormingu muutmine

Sisukord

1	Sissejuhatus	5
2	Piirangute mõiste.....	6
3	Isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 23 lõike 1 nõuded.....	7
3.1	Põhiõiguste ja -vabaduste olemuse austamine.....	7
3.2	Piiranguid sätestavad seadusandlikud meetmed ja eeldatavuse nõue (põhjendus 41 ja Euroopa Liidu Kohtu praktika)	7
3.3	Piirangute alused	9
3.3.1	Riigi julgeolek, riigikaitse ja avalik julgeolek.....	9
3.3.2	Süütegude tõkestamine, uurimine, avastamine ja nende eest vastutusele võtmine või kriminaalkaristuste täitmisele pööramine, sealhulgas avalikku julgeolekut ähvardavate ohtude eest kaitsmine ja nende ennetamine.....	9
3.3.3	Muud üldist avalikku huvi pakkuvad olulised eesmärgid.....	9
3.3.4	Kohtusüsteemi sõltumatuse ja kohtumenetluse kaitse.....	10
3.3.5	Reguleeritud kutsealade ametieetika rikkumiste ennetamine, uurimine, avastamine ja nende eest vastutusele võtmine	10
3.3.6	Jälgimine, kontrollimine või regulatiivsete ülesannete täitmine, mis on seotud avaliku võimu teostamisega isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 23 punktides a–e ja g osutatud juhtudel 10	
3.3.7	Andmesubjekti kaitse või teiste isikute õiguste ja vabaduste kaitse.....	11
3.3.8	Tsiviilõiguslike nõuete täitmise tagamine.....	11
3.4	Andmesubjektide õigused ja vastutavate töötajate kohustused, mida võib piirata	11
3.5	Vajalikkuse ja proportsionaalsuse kontroll	12
4	Isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 23 lõike 2 nõuded.....	13
4.1	Isikuandmete liigid	14
4.2	Piirangute ulatus.....	14
4.3	Kuritarvitamist või ebaseaduslikku andmetega tutvumist või nende edastamist tõkestavad kaitsemeetmed.....	14
4.4	Vastutava töötaja määratlus.....	14
4.5	Säilitamise ajavahemikud	14
4.6	Andmesubjektide õigusi ja vabadusi ähvardavad ohud.....	14
4.7	Õigus olla piirangust teavitatud, välja arvatud juhul, kui see võib mõjutada piirangu eesmärki	15
5	Järelevalveasutustega konsulteerimine (isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 36 lõige 4 ja artikli 57 lõike 1 punkt c)	16
6	Kui liikmesriik ei järgi isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 23 nõudeid	16

7	Eripunktid vastutavate töötajate ja volitatud töötajate kohta	17
7.1	Vastutuspõhimõte	17
7.2	Andmesubjekti õiguste teostamine pärast piirangu lõpetamist.....	17
7.3	Kui vastutav töötaja ei järgi seadusandlikku meedet, millega piirangud on kehtestatud	17
8	Järeldused	18
9	Lisa. Kontrollnimekirjad – isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 23 lühikokkuvõte.....	20
9.1	Isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 23 lõike 1 nõuded	20
9.2	Isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 23 lõike 2 nõuded	20

Euroopa Andmekaitse nõukogu,

võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 27. aprilli 2016. aasta määruse (EL) 2016/679 (füüsiliste isikute kaitse kohta isikuandmete töötlemisel ja selliste andmete vaba liikumise ning direktiivi 95/46/EÜ kehtetuks tunnistamise kohta; edaspidi „isikuandmete kaitse üldmäärus“) artikli 70 lõike 1 punkti e,

võttes arvesse Euroopa Majanduspiirkonna (EMP) lepingut, eriti selle XI lisa ja protokolli nr 37, mida on muudetud EMP ühiskomitee 6. juuli 2018. aasta otsusega nr 154/2018,¹

võttes arvesse töökorra artikleid 12 ja 22,

ON VASTU VÕTNUD JÄRGMISED SUUNISED.

1 SISSEJUHATUS

1. Käesoleva dokumendi eesmärk on anda suuniseid andmekaitse üldmääruse artikli 23 kohaldamiseks. Suunistes analüüsitakse põhjalikult piirangute kohaldamise kriteeriume ning seda, milliseid hinnanguid tuleb järgida, kuidas andmesubjektid saavad kasutada oma õigusi pärast piirangu lõpetamist ja millised tagajärjed on andmekaitse üldmääruse artikli 23 rikkumisel.
2. Füüsiliste isikute kaitse isikuandmete töötlemisel on põhiõigus. Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 16 lõikega 2 on Euroopa Parlamendile ja nõukogule pandud kohustus kehtestada eeskirjad isikuandmete kaitse kohta ja selliste andmete vaba liikumise eeskirjad. Isikuandmete kaitse üldmäärus kaitseb füüsiliste isikute õigusi ja vabadusi, eelkõige nende õigust isikuandmete kaitsele. Isikuandmete kaitsmiseks tuleb järgida isikuandmete kaitse üldmääruses (artiklites 12–22 ja artiklis 34, samuti artiklis 5, niivõrd kui selle sätted vastavad artiklites 12–22 sätestatud õigustele ja kohustustele) sätestatud õigusi ja põhimõtteid. Kõik need õigused ja kohustused on isikuandmete kaitse põhiõiguse kesksed komponendid ja nende kohaldamine peaks olema üldine reegel. Eelkõige peab isikuandmete kaitse põhiõiguse piiramine olema kooskõlas Euroopa Liidu põhiõiguste harta (edaspidi „harta“) artikliga 52.
3. See on kontekst, milles isikuandmete kaitse üldmääruse artiklit 23 tuleb lugeda ja tõlgendada. Artikkel kannab pealkirja „Piirangud“. Artiklis on sätestatud, et selles loetletud olukordades võib liidu või liikmesriigi õiguses piirata teatavate määruse sätete kohaldamist, mis käsitlevad andmesubjektide õigusi ja vastutavate töötajate kohustusi. Piiranguid tuleks käsitleda erandina üldreeglist, et õigusi saab teostada ja isikuandmete kaitse üldmääruses sätestatud kohustusi tuleb täita². Seetõttu tuleks piiranguid tõlgendada kitsalt ning kohaldada ainult eraldi ette nähtud asjaoludel ja üksnes siis, kui on täidetud teatavad tingimused.

¹ Käesoleva dokumendi viiteid liikmesriikidele tuleks käsitleda viidetena EMP liikmesriikidele.

² Kõnealused olukorrad ei hõlma stsenaariume, mille puhul kohaldatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 27. aprilli 2016. aasta direktiivi (EL) 2016/680, mis käsitleb füüsiliste isikute kaitset seoses pädevates asutustes isikuandmete töötlemisega süütegude tõkestamise, uurimise, avastamise ja nende eest vastutusele võtmise või kriminaalkaristuste täitmisele pööramise eesmärgil ning selliste andmete vaba liikumist ning millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu raamotsus 2008/977/JSK.

4. Isegi erandolukordades ei saa isikuandmete kaitset täielikult piirata. Isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 23 kohaselt tuleb isikuandmete kaitsmist kiireloomuliste meetmete võtmisel alati jätkata, aidates sel moel kaasa liidu aluseks olevate kõrgemate väärtuste – demokraatia, õigusriigi põhimõtte ja põhiõiguste – austamisele: liikmesriikide võetavad meetmed peavad olema kooskõlas õiguse üldpõhimõtetega ning põhiõiguste ja -vabaduste olemusega ega tohi olla pöördumatud ning isikuandmete vastutavad ja volitatud töötajad peavad jätkama isikuandmete kaitse eeskirjade järgimist.
5. Tuleb tähele panna, et kõikidel juhtudel, kus liidu või liikmesriigi õigus lubab piirata andmesubjektide õigusi või vastutavate töötajate (sealhulgas kaasvastutavate töötajate³) ja volitatud töötajate⁴ kohustusi, kohaldatakse endiselt isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 5 lõikes 2 sätestatud vastutuspõhimõtet. See tähendab seda, et vastutav töötaja vastutab selle eest, et ta järgib ELi isikuandmete kaitse raamistikku, sealhulgas andmesubjektide isikuandmete töötlemise põhimõtteid, ning et ta saab seda andmesubjektidele tõendada.
6. Kui ELi või liikmesriigi seadusandja kehtestab isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 23 alusel piirangud, peab ta järgima harta artikli 52 lõikes 1 sätestatud nõudeid, eelkõige hindama piirangute proportsionaalsust, selleks et need piirduksid üksnes rangelt vajalikuga.

2 PIIRANGUTE MÕISTE

7. Piirangute mõiste ei ole isikuandmete kaitse üldmääruses määratletud. Isikuandmete kaitse üldmääruse artiklis 23 ja põhjenduses 73 on loetletud üksnes piirangute kohaldamise tingimused.
8. Käesolevates suunistes määratletakse mõiste „piirangud“ isikuandmete kaitse üldmääruse artiklitega 12–22 ja 34 ning artikli 5 vastavate sätetega ette nähtud kohustuste ja õiguste ulatuse mis tahes viisil piiramisena vastavalt isikuandmete kaitse üldmääruse artiklile 23. Üksikõiguse piiramine peab tagama olulisi eesmärke – nagu teiste isikute õiguste ja vabaduste kaitse või liidu või liikmesriigi üldist avalikku huvi pakkuvad olulised eesmärgid –, mis on loetletud isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 23 lõikes 1. Seega tohib andmesubjektide õigusi piirata üksnes siis, kui loetletud huvid on ohus⁵ ja piirangute eesmärk on neid huvisid kaitsta.
9. Piirangutel peavad seega olema selged alused. Selleks, et piirangud oleksid seaduslikud, peavad need olema kehtestatud seadusandliku meetmega, puudutama piiratud hulka andmesubjektide õigusi ja/või vastutavate töötajate kohustusi, mis on loetletud isikuandmete kaitse üldmääruse artiklis 23,⁶ austama asjaomaste põhiõiguste ja -vabaduste olemust, olema demokraatlikus ühiskonnas vajalik ja proportsionaalne meede ning tagama mõnda isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 23 lõikes 1 loetletud alustest, mida on kirjeldatud allpool.
10. Nagu on märgitud isikuandmete kaitse üldmääruse põhjenduses 73, peaksid piirangud lisaks vastama hartas ning Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsioonis sätestatud nõuetele.

³ Kaasvastutavate töötajate korral, eriti kui nad on eri liikmesriikidest, tuleb artikli 23 alusel kohaldatavaid piiranguid käsitleda ja arvesse võtta selliselt, et kaasvastutavad töötajad täpsustavad omavahelises kokkuleppes iga vastutava töötaja rolli.

⁴ Edaspidi osutatakse suunistes ainult vastutavatele töötajatele, kuid kui see on asjakohane, on soovitud suunatud ka volitatud töötajatele.

⁵ Kõnealused huvid on ammendavalt loetletud isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 23 lõikes 1.

⁶ Teatavaid õigusi ei saa isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 23 alusel piirata, näiteks õigust esitada järelevalveasutusele kaebus (isikuandmete kaitse üldmääruse artikkel 77).

11. Peale artiklis 23 nimetatud piirangute on isikuandmete kaitse üldmääruses (IX peatükk) sätestatud töötlemise eriolukorrad, mille puhul liikmesriigid võivad õigusaktiga ette näha andmesubjektide õigusi mõjutavaid erimeetmeid, nagu vabastused või erandid (näiteks isikuandmete kaitse üldmääruse artiklid 85 ja 89). Käesolevates suunistes selliseid juhtumeid ei käsitleta.
12. Artiklites 12–22 ja artiklis 34 sätestatud kohustuste ja õiguste ulatust võib piirata eri moel, kuid see ei tohi kunagi tähendada kõikide õiguste üldist peatamist. Isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 23 kohaseid piiranguid sätestavate seadusandlike meetmetega võib ette näha ka õiguse teostamise edasilükkamise, õiguse osalise teostamise, õiguse piiramise kindlate andmeliikidega või õiguse kaudse teostamise sõltumatu järelevalveasutuse kaudu.

3 ISIKUANDMETE KAITSE ÜLDMÄÄRUSE ARTIKLI 23 LÕIKE 1 NÕUDED

13. Isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 23 lõikes 1 on loetletud rida nõudeid, mida kirjeldatakse üksikasjalikult allpool. Selleks, et meetmele saaks seaduslikult tugineda, peavad kõik need nõuded täidetud olema.

3.1 Põhiõiguste ja -vabaduste olemuse austamine

14. Üks andmekaitseõiguse põhieesmärgi on suurendada andmesubjektide kontrolli neid puudutavate isikuandmete üle. Piirangud peavad alati austama piiratava õiguse olemust. See tähendab seda, et õigustatud ei saa olla piirangud, mis on nii ulatuslikud ja sekkuvad, et põhiõigus kaotab nende tõttu oma põhisisu. Hartas sätestatud isikuandmete kaitse põhiõiguse olemust ei austataks kindlasti juhul, kui välistatakse üldiselt andmesubjektide õigused isikuandmete töötlemise kõikide või üksikute toimingute suhtes või kindlate vastutavate töötajate suhtes. Kui õiguse olemust on rikutud, loetakse piirang ebaseaduslikuks, ilma et oleks vaja täiendavalt hinnata, kas see täidab üldist huvi pakkuvat eesmärki või vastab vajalikkuse ja proportsionaalsuse kriteeriumile.
15. Selle kontrolli tagamiseks on andmesubjektidel oma isikuandmete kaitse õiguse raames rida õigusi ning vastutavatel töötajatel andmesubjekti suhtes rida kohustusi, mis on sätestatud isikuandmete kaitse üldmääruse artiklites 12–22 ja artiklis 34, samuti artiklis 5, niivõrd kui selle sätted vastavad artiklites 12–22 sätestatud õigustele ja kohustustele. See on kontekst, milles isikuandmete kaitse üldmääruse artiklit 23 tuleb lugeda ja tõlgendada.

3.2 Piiranguid sätestavad seadusandlikud meetmed ja eeldatavuse nõue (põhjendus 41 ja Euroopa Liidu Kohtu praktika)

16. Seadusandliku meetme nõudest tuleneb, et vastutavad töötajad saavad isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 23 kohasele piirangule tugineda üksnes juhul, kui see piirang on sätestatud liidu või liikmesriigi õiguses. Kui sellekohane seadusandlik meede puudub, ei saa vastutavad töötajad tugineda otse isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 23 lõikes 1 loetletud alustele. Isikuandmete kaitse üldmääruse põhjenduses 41 on märgitud, et „[k]ui käesolevas määruses osutatakse õiguslikule alusele või seadusandlikule meetmele, ei pea selleks tingimata olema parlamendi poolt vastu võetud seadusandlik akt, ilma et see piiraks asjaomase liikmesriigi põhiseaduslikust korrast tulenevate nõuete kohaldamist. Selline õiguslik alus või seadusandlik meede peaks siiski olema selge ja täpne ning selle

kohaldamine peaks olema eeldatav isikute jaoks, kelle suhtes seda kohaldatakse vastavalt Euroopa Liidu Kohtu [...] ja Euroopa Inimõiguste Kohtu praktikale”⁷.

17. Harta artikli 52 lõike 1 kohaselt tohib hartaga tunnustatud õiguste ja vabaduste teostamist piirata „ainult seadusega”. See haakub Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni artikli 8 lõikes 2 oleva väljendiga „kooskõlas seadusega”,⁸ mis ei tähenda ainult siseriiklikule õigusele vastavust, vaid on seotud ka selle õiguse kvaliteediga (ilma et see mõjutaks õigusakti laadi), nõudes, et see oleks vastavuses õigusriigi põhimõttega. Eelkõige peab siseriiklik õigus olema **sõnastatud piisavalt selgelt, et anda isikutele asjakohane teave selle kohta, millistel asjaoludel ja tingimustel on vastutavatel töötajatel õigus selliseid piiranguid kasutada**. Samu rangeid nõudeid tuleks kohaldada kõikide piirangute puhul, mille liikmesriigid kehtestavad. Isikuandmete kaitse üldmääruse ning Euroopa Liidu Kohtu ja Euroopa Inimõiguste Kohtu praktika kohaselt on keske tähtsusega see, et seadusandlikud meetmed, mille eesmärk on andmesubjektide õiguste või vastutavate töötajate kohustuste ulatuse piiramine, oleksid andmesubjektide jaoks eeldatavad.
18. Kõik seadusandlikud meetmed peavad igal juhul olema taotletud eesmärgi jaoks sobivad ja vastama eeldatavuse kriteeriumile, kuid seadusandlik meede, millega nähakse ette isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 23 kohaste piirangute kohaldamine, ei pea olema alati ajaliselt piiratud või kindla ajavahemikuga seotud.
 - a. Mõnel juhul ei ole piirang kindla tähtajaga seotud selle tõttu, et piirangu alus, mille seadusandlik meede peab tagama, ei ole ise ajaliselt piiratud. Vajalikkuse ja proportsionaalsuse põhimõttest lähtudes tuleb tagada, et sellised seadusandlikud meetmed oleksid seotud piiramise alusega, mida tuleb demokraatlikus ühiskonnas tagada jooksvalt ehk alaliselt. Näiteks seadusandlikku meedet, millega piiratakse artiklites 12–22 ja artiklis 34 sätestatud kohustuste ja õiguste ulatust selleks, et tagada kohtusüsteemi sõltumatuse ja kohtumenetluse kaitse, võib käsitleda meetmena, mis täidab demokraatlikus ühiskonnas alalist eesmärki ega pruugi seetõttu olla ajaliselt piiratud.
 - b. Mõnel juhul on piirangu alus, mis tuleb tagada, ise ajaliselt piiratud ning seadusandliku meetmega tuleks seetõttu ette näha ajaline piirang, et oleks täidetud eeldatavuse kriteerium. Näiteks leiab Euroopa Andmekaitsekoostöögrupp, et kui rahvatervise tagamiseks kehtestatud eriolukorraga seotud piirangud ei ole kehtestatud kindla kestusega ajavahemikuks, siis ei vasta need eeldatavuse kriteeriumile, sealhulgas juhul, kui piiranguid kohaldatakse tagasiulatuvalt või määratlemata tingimustel⁹.

⁷ Kaalutava seadusandliku meetme liik peab olema kooskõlas liidu või liikmesriigi õigusega. Olenevalt piirangu sekkuvusest võib liikmesriigi tasandil olla nõutav kindel seadusandlik meede, võttes arvesse normi tasandit.

⁸ Vt eelkõige Euroopa Inimõiguste Kohtu 14. septembri 2010. aasta otsus *Sanoma Uitgevers B.V. vs. Madalmaad*, CE:ECHR:2010:0914JUD003822403, punkt 83: „Lisaks märgib kohus seoses konventsiooni artiklites 8–11 esinevate sõnadega „kooskõlas seadusega” ja „seaduses ette nähtud”, et ta on mõistnud sõna „seadus” alati n-ö sisulises, mitte vormilises tähenduses; ta on mõistnud selle all nii „kirjapandud õigust” – mis hõlmab madalama astme õigusaktide kehtestamist ja õiguslike meetmeid, mida võtavad kutselised reguleerivad asutused, kellele parlament on delegeerinud sõltumatud õigusloomevõimused –, kui ka kirjutamata õigust. Sõna „seadus” tuleb mõista nii, et see hõlmab nii õigusakte kui ka kohtunike loodud „õigust”. Kokkuvõttes on „seadus” kehtiv säte, nii nagu pädevad kohtud on seda tõlgendanud”. Mõiste „seaduses ette nähtud” suhtes tuleks kasutada Euroopa Inimõiguste Kohtu välja töötatud kriteeriume, nagu on soovitatud Euroopa Liidu Kohtu kohtujuristi arvamustes liidetud kohtuasjades C-203/15 ja C-698/15 (*Tele2 Sverige AB*, ECLI:EU:C:2016:572, punktid 137–154) või kohtuasjas C-70/10 (*Scarlet Extended*, ECLI:EU:C:2011:255, punkt 99).

⁹ Vt ka punkt 46 allpool.

19. See seos kehtestatud piirangute ja taotletud eesmärkide vahel peaks olema asjaomases seadusandlikus meetmes või sellele lisatud dokumentides selgelt esitatud ja tõendatud. Näiteks ei ole pandeemia üksinda piisav põhjus andmesubjektide õiguste piiramiseks, vaid piirang peab selgelt aitama tagada mõnda liidu või liikmesriigi üldist avalikku huvi pakkuvat olulist eesmärki.

3.3 Piirangute alused

20. Piiranguid sätestava seadusandliku meetme vastuvõtmiseks ja konkreetsel juhul piirangu kohaldamiseks peab olema täidetud üks või mitu alljärgnevatest tingimustest, mis on sätestatud isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 23 lõikes 1. See loetelu on ammendav, mis tähendab, et piiranguid ei tohi kohaldada ühelgi muul tingimusel peale nende, mis on allpool loetletud.
21. Ette nähtud piirangute ja taotletud eesmärgi seos peaks olema seadusandlikus meetmes selgelt esitatud.

3.3.1 Riigi julgeolek, riigikaitse ja avalik julgeolek

22. Isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 23 lõike 1 punktide a, b ja c kohaselt võib andmesubjektide õiguste piiramise teel tagatav eesmärk olla liikmesriikide riiklik või avalik julgeolek ja/või riigikaitse.
23. Avalik julgeolek hõlmab ka inimeste kaitsmist, eelkõige loodus- ja inimtegevusest tingitud õnnetustele reageerimisel.

3.3.2 Süütegude tõkestamine, uurimine, avastamine ja nende eest vastutusele võtmine või kriminaalkaristuste täitmisele pööramine, sealhulgas avalikku julgeolekut ähvardavate ohtude eest kaitsmine ja nende ennetamine

24. Teatavatel juhtudel võib uurimise all olevatele andmesubjektidele teabe andmine seada ohtu uurimise õnnestumise. Seetõttu võib olla vaja isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 23 lõike 1 punkti d alusel piirata andmesubjekti õigust teabele või muid õigusi. See on asjakohane näiteks rahapesuvastaste meetmete või kohtuekspertiisi laborite tegevuse raames¹⁰.
25. Euroopa Liidu Kohtu praktika kohaselt tuleb esitamata jäetud teave siiski esitada, kui see ei saa enam käimasolevat uurimist kahjustada¹¹. See tähendab, et andmesubjektile tuleb niipea kui võimalik, edastada spetsiaalne (kohandatud) teade õiguste kohta, nagu õigus andmetega tutvuda, õigus andmete parandamisele jne.
26. Avaliku julgeoleku tagamise eesmärk hõlmab ka inimeste kaitsmist, eelkõige loodus- ja inimtegevusest tingitud õnnetustele reageerimisel¹².

3.3.3 Muud üldist avalikku huvi pakkuvad olulised eesmärgid

27. Isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 23 lõike 1 punktis e on liidu või liikmesriigi muude üldist avalikku huvi pakkuvate oluliste eesmärkidena nimetatud olulist majanduslikku või finantshuvi, sealhulgas rahandus-, eelarve- ja maksuküsimusi, rahvatervist ja sotsiaalkindlustust. See võib puudutada näiteks üldisest avalikust huvist lähtuvate avalike registrite pidamist või arhiveeritud isikuandmete täiendavat töötlemist endise totalitaarse riigikorra tingimustes toimunud poliitilise tegevusega seotud konkreetse teabe andmiseks¹³. Avalikku huvi andmesubjektide õiguste piiramiseks ei saa aga piisavalt põhjendada sellega, et teabe andmine toob kaasa kulusid ja koormab seega riigieelarvet. Näiteks võib otseste maksude haldur piirata andmesubjekti õigust andmetega tutvuda,

¹⁰ Isikuandmete kaitse üldmääruse põhjendus 19.

¹¹ Euroopa Kohtu (suurkoda) 26. juuli 2017. aasta arvamus 1/15 Kanada ja Euroopa Liidu vahelise broneeringuinfo edastamist käsitleva lepingu projekti kohta, ECLI:EU:C:2017:592.

¹² Isikuandmete kaitse üldmääruse põhjendus 73.

¹³ Isikuandmete kaitse üldmääruse põhjendus 73.

kui maksuhaldur korraldab oma õigusliku kohustuse raames andmesubjekti suhtes uurimist ja kui andmetega tutvumine käimasolevat uurimist kahjustaks. Selline piirang peaks aga kehtima ainult niikaua, kui on konkreetse uurimise jaoks vajalik, ning see tuleks kaotada niipea, kui maksuhaldur uurimise lõpetab. Andmesubjektile tuleks viivitamata teatavaks teha vastutava töötleja otsuses toodud põhjendused ja kuupäev, millal ta saab jälle hakata teostama oma õigust andmetega tutvuda. Samuti tuleks tagada asjakohased kaitsemeetmed, näiteks kaudne andmetega tutvumine¹⁴ – kui see on liikmesriigi õigusega ette nähtud –, selleks et sõltumatu asutus saaks töötlemise seaduslikkust kontrollida.

28. Selleks, et tagada juurdepääs seadusandlusele üldisel avalikku huvi pakkual eesmärgil, võib avaliku halduse asutus piirata õigust pseudonümiseeritud isikuandmete töötlemise suhtes vastuväiteid esitada, selleks et töötada välja võrdlusedokument ja teave, milles on esitatud kahjulike kaupade summad, mida vaidluspooled on nõudnud ja pakkunud, ning summad, mida haldus- ja tsiviilkohtud on apellatsioonitsustest ohvritele isikukahju hüvitiseks määranud. Selliseid piiranguid võib kohaldada juhul, kui isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 23 lõike 2 kohased tingimused on täidetud, eelkõige selliste kaitsemeetmete rakendamise kaudu nagu hüvitissummade esitamine ligikaudsena, vaidluspooled ees- ja perekonnanime kustutamine ja töödeldavate isikuandmete pseudonümiseerimine.

3.3.4 Kohtusüsteemi sõltumatuse ja kohtumenetluse kaitse

29. Isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 23 lõike 1 punktiga f on arvestatud ka vajadust piirata teatavaid andmesubjektide õigusi või vastutavate töötlejate kohustusi selleks, et kaitsta kohtusüsteemi sõltumatust ja kohtumenetlust.
30. Selliste piirangute ulatus peaks olema kooskõlas seda valdkonda reguleerivate siseriiklike õigusaktidega.

3.3.5 Reguleeritud kutsealade ametieetika rikkumiste ennetamine, uurimine, avastamine ja nende eest vastutusele võtmine

31. Isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 23 lõike 1 punktis g on nimetatud reguleeritud kutsealade esindajate, nagu arstide ja juristide ametieetika rikkumisi.
32. Need on juhtumid, kus uurimine ei ole põhimõtteliselt seotud kuritegudega, sest kriminaaluurimiste puhul kohaldatakse punktis 3.3.2 nimetatud alust.

3.3.6 Jälgimine, kontrollimine või regulatiivsete ülesannete täitmine, mis on seotud avaliku võimu teostamisega isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 23 punktides a–e ja g osutatud juhtudel

Isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 23 lõike 2 punktis h nimetatud alus piirangute kehtestamiseks võimaldab piiranguid kehtestada juhul, kui on tegemist kontrollimise, jälgimise või regulatiivsete ülesannete täitmisega, mis on kas või juhtumipõhiselt seotud avaliku võimu teostamisega punktides 3.3.1–3.3.3 ja 3.3.5 osutatud juhtudel.

¹⁴ St andmesubjekt võib paluda pädeval järelevalveasutusel andmesubjekti puudutavat teavet vajalikul määral kontrollida. Sellise kaudse andmetega tutvumise võib sisse seada näiteks selleks, et tagada riigi julgeolek, riigikaitse või avalik julgeolek. Järelevalveasutus võib seejärel teabega tutvuda ja seda kontrollida ning vajaduse korral taotleda töödeldavate isikuandmete parandamist või kustutamist.

3.3.7 Andmesubjekti kaitse või teiste isikute õiguste ja vabaduste kaitse

33. Isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 23 lõike 1 punktis i on nimetatud piirangute alus, mille eesmärk on kaitsta andmesubjekti või teiste isikute õigusi ja vabadusi.
34. Teiste isikute õiguste ja vabaduste kaitseks kehtestatud piirangu näitlikustamiseks võib tuua haldusuurimise ja/või distsiplinaarmenetluse või -uurimise, mis on algatatud väidetava töökohal ahistamise tõttu. Selliseks puhuks võib seadusandliku meetmega ette näha, et uurimise või distsiplinaarmenetluse all oleva isiku õigust andmetega tutvuda võib piirata, kui väidetava ohvri või tunnistaja või rikkumisest teataja isikut ei saa avaldada, et kaitsta teda kättemaksu eest. Piirata võib ka ohvri või tunnistaja õigust andmetega tutvuda, et austada uurimise või distsiplinaarmenetluse all oleva isiku õigust eraelu puutumatusele ja isikuandmete kaitsele.

3.3.8 Tsiiviilõiguslike nõuete täitmise tagamine

35. Isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 23 lõike 1 punkt j sisaldab piirangute alusena ka tsiiviilõiguslike nõuete täitmise tagamist. Kui isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 23 lõike 1 punktiga j on lubatud kehtestada piiranguid selleks, et kaitsta (võimaliku) vaidluspoole isiklike huve, siis isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 23 lõike 1 punktiga f on lubatud piirangud kohtumenetluse enda ja kohaldatavate menetlusnormide kaitseks.

3.4 Andmesubjektide õigused ja vastutavate töötlejate kohustused, mida võib piirata

36. Isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 23 kohaselt tohib piirata ainult määruse artikleid 12–22, artiklit 34 ja artiklit 5, niivõrd kui selle sätted vastavad artiklites 12–22 sätestatud õigustele ja kohustustele.
37. Kohustuste piirangud puudutavad isikuandmete töötlemise põhimõtteid, niivõrd kui isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 5 sätted vastavad artiklites 12–22 sätestatud kohustustele, ning andmesubjekti teavitamist isikuandmetega seotud rikkumisest (isikuandmete kaitse üldmääruse artikkel 34). Isikuandmete kaitse üldmääruse artikkel 5, milles on sätestatud isikuandmete töötlemise põhimõtted, on üks isikuandmete kaitse üldmääruse olulisemaid artikleid. Isikuandmete töötlemise põhimõtete piiramine peab olema nõuetekohaselt põhjendatud erandolukorraga, austades asjaomaste põhiõiguste ja -vabaduste olemust ning lähtudes piirangute vajalikkuse ja proportsionaalsuse kontrollist¹⁵ (vt punkt 3.5 allpool). Tähele tuleks panna, et isikuandmete kaitse üldmääruse artiklit 5 tohib piirata ainult niivõrd, kui selle sätted vastavad isikuandmete kaitse üldmääruse artiklites 12–22 sätestatud õigustele ja kohustustele.
38. Õiguste piirangud puudutavad õigust selgele teabele (isikuandmete kaitse üldmääruse artikkel 12), õigust teabele (isikuandmete kaitse üldmääruse artiklid 13 ja 14), õigust tutvuda andmetega (isikuandmete kaitse üldmääruse artikkel 15), õigust andmete parandamisele (isikuandmete kaitse üldmääruse artikkel 16), õigust andmete kustutamisele (isikuandmete kaitse üldmääruse artikkel 17), õigust isikuandmete töötlemise piiramisele (isikuandmete kaitse üldmääruse artikkel 18), kohustust teatada isikuandmete parandamisest, kustutamisest või isikuandmete töötlemise piiramisest (isikuandmete kaitse üldmääruse artikkel 19), andmete ülekandmise õigust (isikuandmete kaitse üldmääruse artikkel 20), õigust esitada vastuväiteid (isikuandmete kaitse üldmääruse artikkel 21),

¹⁵ Vt [Euroopa Andmekaitseinspektori suunised - „Assessing the necessity of measures that limit the fundamental right to the protection of personal data: A Toolkit“ \(Isikuandmete kaitse põhiõigust piiravate meetmete vajalikkuse hindamine\)](#), [Euroopa Andmekaitseinspektori suunised eraelu puutumatuse ja isikuandmete kaitse põhiõigusi piiravate meetmete proportsionaalsuse hindamise kohta](#) ja [Euroopa Andmekaitseinspektori kiirjuhend vajalikkuse ja proportsionaalsuse kohta](#).

andmesubjekti õigust sellele, et tema suhtes ei tehtaks automatiseeritud töötusel põhinevaid üksikotsuseid (isikuandmete kaitse üldmääruse artikkel 22).

39. See tähendab seda, et muid andmesubjektide õigusi, nagu õigus esitada järelevalveasutusele kaebus (isikuandmete kaitse üldmääruse artikkel 77), ega muid vastutavate töötajate kohustusi piirata ei tohi.

3.5 Vajalikkuse ja proportsionaalsuse kontroll

40. Isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 23 lõike 1 kohaselt on piirangud seaduslikud ainult siis, kui need on demokraatlikus ühiskonnas vajalik ja proportsionaalne meede. See tähendab, et isikuandmete kaitse üldmääruse nõuetele vastamiseks peavad piirangud läbima vajalikkuse ja proportsionaalsuse kontrolli¹⁶. Vajalikkuse ja proportsionaalsuse kontroll tuleb teha enne, kui seadusandja otsustab piirangu sätestada.
41. Meetme vajalikkust võib hinnata selle eesmärgi taustal, mida soovitakse tagada. Seetõttu on oluline see eesmärk piisavalt üksikasjalikult kindlaks määrata, et oleks võimalik hinnata, kas meede on vajalik. Näiteks kui haldusmenetluses on vajalik osa uurimisest piirata, kuid osa teavet saab juba asjaomastele andmesubjektidele avaldada, siis tuleb see teave isikule anda. Euroopa Liidu Kohtu praktika kohaselt peab isikuandmete töötlemisel isikuandmete kaitse ja eraelu puutumatuse õiguse teostamise piiramine olema rangelt vajalik: „andmekaitse erandite ja piirangute puhul tuleb piirduda rangelt vajalikuga“¹⁷. Euroopa Inimõiguste Kohus kohaldab näiteks varjatud jälgimise meetmete suhtes range vajalikkuse kriteeriumit, võttes arvesse konkreetset konteksti ja kõiki asjaolusid¹⁸.
42. Kui see kontroll on läbitud, hinnatakse kavandatava meetme proportsionaalsust. Kui meetme eelnõu vajalikkuse kontrolli ei läbi, ei ole vaja selle proportsionaalsust hinnata. Meedet, mille vajalikkus ei ole tõendatud, ei tohiks esitada, kuni seda ei ole vajalikkuse nõudele vastavaks muudetud.
43. Vajalikkuse ja proportsionaalsuse kontroll tähendab tavaliselt hindamist, millised on ohud andmesubjektide õigustele ja vabadustele. Ohud andmesubjektide õigustele ja vabadustele on loetletud käesolevate suuniste punktis 4.7.
44. Proportsionaalsuse põhimõtte kohaselt peab seadusandliku meetme sisu olema isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 23 lõike 1 punktides a–j loetletud eesmärkide tagamiseks rangelt vajalik. Piirang peab seetõttu olema asjaomase seadusandliku meetmega taotletud õiguspäraste eesmärkide saavutamiseks sobilik ega tohi minna kaugemale, kui on nende eesmärkide saavutamiseks sobilik ja vajalik. Euroopa Liidu Kohtu praktika kohaselt ei saa isikuandmete kaitse üldmääruse artiklit 23 tõlgendada nii, et see võib anda liikmesriikidele õiguse kahjustada eraelu puutumatust, rikkudes harta artiklit 7, või muid hartas ette nähtud tagatisi. Täpsemalt saab isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 23 lõikega 1 liikmesriikidele antud pädevust teostada üksnes nii, et järgitakse proportsionaalsuse nõuet, mille kohaselt isikuandmete kaitse erandid ja piirangud peavad jääma selle piiresse, mis on tingimata vajalik¹⁹.

¹⁶ Järelevalveasutuste ülesannete raames ning õiguskindluse tagamiseks on soovitatav proportsionaalsuse ja vajalikkuse kontroll dokumenteerida. Järelevalveasutused võivad nõuda lisadokumente.

¹⁷ Vt kohtuotsus, Euroopa Liidu Kohus, 16. detsember 2008, Tietosuoja- ja Valtuutettu vs. Satakunnan Markkinapörssi Oy ja Satamedia Oy, C-73/07, ECLI:EU:C:2008:727, punkt 56.

¹⁸ Vt Euroopa Inimõiguste Kohtu 12. jaanuari 2016. aasta otsus Szabo ja Vissy vs. Ungari, punkt 73.

¹⁹ Kohtuotsus, Euroopa Liidu Kohus, 6. oktoober 2020, La Quadrature du Net jt, liidetud kohtuasjad C-511/18, C-512/18 ja C-520/18, ECLI:EU:C:2020:791, punkt 210. Näiteks seoses andmete säilitamisega üldkasutatavate veebipõhiste sideteenuste ja veebimajutusteenuste osutajate poolt leidis Euroopa Liidu Kohus (punkt 212), et „(isikuandmete kaitse üldmääruse) artikli 23 lõiget 1 tuleb lähtuvalt harta artiklitest 7, 8 ja 11 ning artikli 52

45. Piirava meetme võtmise ettepanek peaks tuginema tõenditele, mis kirjeldavad, millist probleemi soovitakse selle meetmega lahendada, kuidas see meede probleemi lahendab ja miks ei piisa selle lahendamiseks olemasolevatest või vähem sekkuvatest meetmetest. Samuti on nõutav tõendada, kuidas soovitud sekkumine või piirang tegelikult täidab riigi ja ELi üldist huvi pakkuvaid eesmärke või vajadust teiste isikute õigusi ja vabadusi kaitsta. Isikuandmete kaitse õiguste piiramine peab keskenduma kindlatele ohtudele.
46. Näiteks leiab Euroopa Andmekaitsekohtu, et kui piirangud aitavad eriolukorras rahvatervist tagada, peab nende ulatus (nt eesmärk, asjaomased andmesubjektide õigused või asjaomased vastutavate töötajate kategooriad) ja kestus olema rangelt piiratud. Eelkõige peab see olema piiratud eriolukorra perioodiga. Andmesubjekti õigusi tohib piirata, kuid mitte keelata.

4 ISIKUANDMETE KAITSE ÜLDMÄÄRUSE ARTIKLI 23 LÕIKE 2 NÕUDED

47. Euroopa Liidu Kohtu praktika kohaselt peab mis tahes seadusandlik meede, mis on isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 23 lõike 1 alusel võetud, eelkõige vastama määruse artikli 23 lõikes 2 sätestatud erinõuetele²⁰. Isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 23 lõikes 2 on sätestatud, et andmesubjektide õigusi ja vastutavate töötajate kohustusi piiravad seadusandlikud meetmed peavad sisaldama asjakohasel juhul konkreetseid sätteid mitme kriteeriumi kohta, millest on allpool ülevaade antud. Üldreeglina peaks isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 23 kohaseid piiranguid sätestav seadusandlik meede sisaldama kõiki allpool kirjeldatud nõudeid.
48. Kui sellest reeglist kõrvale kaldutakse, sest üks või mitu isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 23 lõike 2 sätet ei ole asjaomase andmesubjektide õiguste piiranguid sätestava seadusandliku meetme seisukohalt asjakohased, peab seadusandja seda nõuetekohaselt põhjendama. Euroopa Andmekaitsekohtu tõlgendus isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 23 lõike 2 väljendist „asjakohasel juhul“ on seotud asjaoludega.
49. Ühe erisättena, mis peab sisalduma kõikides andmesubjektide õigusi või vastutavate töötajate kohustusi piiravates seadusandlikes meetmetes, on isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 23 lõike 2 punktis a nimetatud töötlemise või selle kategooriate eesmärke. Isikuandmete kaitse üldmääruse põhjenduse 8 kohaselt peaks piirangu põhjus isikutele, kelle suhtes seda kohaldatakse, arusaadav olema. See hõlmab ka selget arusaamist sellest, kuidas ja millal piirangut võib kohaldada.
50. Näiteks võib reguleeritud kutsealade ametieetika rikkumiste ennetamist ja uurimist käsitlevates siseriiklikes õigusaktides olla sätestatud, et kui selle avaldamine, et isik on tõsise rikkumise eest uurimise all, võib uurimise eesmärki kahjustada, siis võib teabe piiratud aja jooksul andmesubjektile avaldamata jätta.
51. Töötlemise võimalikud eesmärgid peavad olema seotud piiramise alustega, mida on nimetatud käesolevate suuniste punktis 3.3.

lõikest 1 tõlgendada nii, et sellega on vastuolus riigisisised õigusnormid, millega on üldkasutatavate veebipõhiste sideteenuste ja veebimajutusteenuste osutajatele pandud kohustus üldiselt ja vahet tegemata säilitada nende teenustega seotud isikuandmeid“.

²⁰ Kohtuotsus, Euroopa Liidu Kohus, 6. oktoober 2020, La Quadrature du Net jt, liidetud kohtuasjad C-511/18, C-512/18 ja C-520/18, ECLI:EU:C:2020:791, punkt 209.

52. Tuleb märkida, et mõnikord aitab andmesubjekti õiguste teostamine vastutavatel töötajatel oma ülesandeid täita. Näiteks õigus andmete parandamisele võib aidata kaasa andmete kvaliteedile.

4.1 Isikuandmete liigid

53. Isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 23 lõike 2 punktis b on sätestatud, et seadusandlikus meetmes, millega piirangud ette nähakse, peavad olema märgitud isikuandmete liigid, mille suhtes neid piiranguid kohaldatakse²¹.
54. Samamoodi võib isikuandmete eriliike puudutavatel piirangutel olla andmesubjektidele suurem mõju ning seetõttu tuleks sellist piirangut sätestavas seadusandlikus meetmes märkida, milliseid isikuandmete eriliike see puudutab.

4.2 Piirangute ulatus

55. Isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 23 lõike 2 punktiga c on ette nähtud, et märkida tuleks ka piirangute ulatus, st milliseid õigusi piirang puudutab ja mil määral neid piiratakse, näiteks et piirang puudutab ainult õigust isikuandmete töötlemise piiramisele (isikuandmete kaitse üldmääruse artikkel 18) või et see võib puudutada andmetega tutvumist ning nende parandamist ja kustutamist.

4.3 Kuritarvitamist või ebaseaduslikku andmetega tutvumist või nende edastamist tõkestavad kaitsemeetmed

56. Isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 23 lõike 2 punktis d on sätestatud, et seadusandlik meede peab sisaldama kuritarvitamist või ebaseaduslikku andmetega tutvumist või nende edastamist tõkestavaid kaitsemeetmeid. Selle all on silmas peetud eelkõige rikkumisi või andmete ebaseaduslikku edastamist ära hoidvaid korralduslikke ja/või tehnilisi meetmeid,²² nagu füüsiliste dokumentide turvaline säilitamine. Näiteks saab mõnes liikmesriigis teatavates sektorites toimuva andmete töötlemise suhtes õigusi teostada isikuandmete kaitse riikliku järelevalveasutuse (edaspidi „järelevalveasutus“) vahendusel.
57. Seadusandlik meede võib hõlmata ka perioodilisi meetmeid piiranguid käsitleva otsuse läbivaatamiseks. Seadusandja võib teha ettepaneku, et kõik vastutava töötaja rakendatud piirangud vaadatakse kindla aja tagant läbi, tagamaks, et nende põhjendus on endiselt kehtiv.

4.4 Vastutava töötaja määratlus

58. Isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 23 lõike 2 punkti e kohaselt tuleb seadusandlikus meetmes määratleda vastutav töötaja või vastutavate töötajate kategooria. Seadusandlikus meetmes vastutavate töötajate kindlaksmääramine soodustab õiguskindlust küsimuses, kes piirangutega seotud töötlemistoimingute eest vastutab, ning annab andmesubjektidele teavet selle kohta, kelle poole pöörduda, kui nad pärast piirangute lõpetamist oma õigusi teostavad.

4.5 Säilitamise ajavahemikud

59. Isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 23 lõike 2 punktis f on sätestatud, et seadusandlik meede peab sisaldama eraldi sätet säilitamise ajavahemike ja kohaldatavate kaitsemeetmete kohta, võttes arvesse töötlemise või selle kategooriate laadi, ulatust ja eesmärki. Näiteks võib säilitamise ajavahemiku arvutada töötlemistoimingute kestuse ja võimalikeks vaidlusteks vajaliku lisaaja summana.

4.6 Andmesubjektide õigusi ja vabadusi ähvardavad ohud

²¹ Võimaluse korral võib vastutav töötaja täiendavalt loetleda konkreetsed andmed, mille suhtes õiguste piirangut võib kohaldada, näiteks uurimise esialgsed tulemused, uurimise algatamise otsus vms.

²² Vt [Euroopa Andmekaitseõukogu „Artiklit 25 käsitlevad suunised 4/2019. Lõimitud andmekaitse ja vaikimisi andmekaitse“](#).

60. Isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 23 lõike 2 punkti g kohaselt peab seadusandlik meede sisaldama piirangutest tulenevaid ohte andmesubjektide õigustele ja vabadustele. See on väga oluline punkt, mis aitab kontrollida piirangute vajalikkust ja proportsionaalsust.
61. Andmesubjektide õigustele ja vabadustele tekkivate ohtude hindamisel on kaks eesmärki. Ühelt poolt annab see ülevaate piirangute võimalikust mõjust andmesubjektidele. Teiselt poolt annab see teavet piirangute vajalikkuse ja proportsionaalsuse kontrollimiseks. Sellega seoses tuleks kaaluda andmekaitsealase mõjuhindangu koostamist, kui see on asjakohane²³.
62. Seadusandja peaks hindama andmesubjektide õigustele ja vabadustele tekkivaid ohte andmesubjektide seisukohalt. Andmekaitsealane mõjuhindang ei ole alati kohustuslik, kuid seadusandlikus meetmes võib nimetada andmesubjektidele tekkivad konkreetsed ohud, kui see on asjakohane; sellised ohud on näiteks diskrimineerimist põhjustav ekslik profiilialalüüs, inimväärikuse alandamine,²⁴ sõnavabaduse ning eraelu puutumatuse ja isikuandmete kaitse õiguse piiramine,²⁵ suurem mõju haavatavatele rühmadele (nagu lapsed ja puudega isikud), kui tuua ainult mõni näide.
63. Kui selline hinnang koostatakse, peab Euroopa Andmekaitsekoostöökoogu vajalikuks, et see lisataks seadusandliku meetme põhjendustesse või seletuskirja²⁶ või mõjuhindangusse²⁷.

4.7 Õigus olla piirangust teavitatud, välja arvatud juhul, kui see võib mõjutada piirangu eesmärki

64. Isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 23 lõike 2 punktis h on sätestatud, et andmesubjekte teavitatakse piirangust, välja arvatud juhul, kui see võib mõjutada piirangu eesmärki. See tähendab, et üldreeglina tuleks andmesubjekte teavitada, et nende õigust teabele piiratakse. Selleks võib piisata üldistest andmekaitsetingimustest.
65. Näiteks kui andmesubjekt spetsiaalselt taotleb haldusuurimise väga tundlikus etapis mingi õiguse teostamist, tuleks teda võimaluse korral piirangu põhjustest teavitada. Kui aga andmesubjekti teavitamine piirangu põhjustest nulliks piirangu mõju (nt kahjustaks uurimise esialgseid tulemusi), võib selle teabe avaldamata jätta. Piiranguid võib kehtestada uurimise kaitseks. Sellisel juhul peavad piirangud olema endiselt vajalikud ja proportsionaalsed ning selle tagamiseks peaks vastutav töötleja hindama, kas andmesubjekti teavitamine piirangust kahjustab piirangu eesmärki.
66. Teiste sõnadega võib vastutav töötleja erakorralistel asjaoludel – näiteks kui andmesubjekt taotleb uurimise väga esialgses etapis teavet selle kohta, kas ta on uurimise all – otsustada teabe esialgu andmata jätta, kui selline piirang on seaduslik ja konkreetsel juhul rangelt vajalik selleks, et vältida piirangu eesmärgi kahjustamist.
67. Hiljem, näiteks pärast uurimise esialgse etapi lõpetamist, peaksid andmesubjektid saama isikuandmete kaitse (eri)teate. Selles etapis on endiselt võimalik teatavaid õigusi piirata, näiteks õigust tutvuda

²³ Vt ka artikli 29 alusel asutatud andmekaitse töörühma „Suunised, mis käsitlevad andmekaitsealast mõjuhindangut ja selle kindlaksmääramist, kas isikuandmete töötlemise tulemusena „tekib tõenäoliselt suur oht“ vastavalt määrusele (EL) 2016/679“ (WP 248 rev.01). Euroopa Andmekaitsekoostöökoogu on suunised 25. mail 2018 heaks kiitnud.

²⁴ Inimväärikus on harta artikliga 1 kaitstud õigus.

²⁵ Harta artiklid 7 ja 8.

²⁶ Seletuskirja eesmärk on selgitada seadusandliku meetme põhjust ja tausta, tuginedes ettevalmistusprotsessi eri etappidele.

²⁷ Vt isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 35 lõige 10.

teabega uurimise algatamise kohta või võimalike ahistamisohvrite väidetega²⁸. See tuleks andmekaitsetingimustes ära märkida, võimaluse korral koos ligikaudse tähtajaga, millal õigused täielikult taastatakse.

5 JÄRELEVALVEASUTUSTEGA KONSULTEERIMINE (ISIKUANDMETE KAITSE ÜLDMÄÄRUSE ARTIKLI 36 LÕIGE 4 JA ARTIKLI 57 LÕIKE 1 PUNKT C)

68. Isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 36 lõikega 4 on ette nähtud, et liikmesriigi tasandil piirangute vastuvõtmise korral tuleb konsulteerida järelevalveasutustega, enne kui võetakse vastu riigi parlamendis vastu võetav seadusandlik meede või sellisel seadusandlikul meetmel põhinev reguleeriv meede, millega nähakse ette isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 23 kohane andmesubjektide õiguste piirang.
69. Isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 57 lõike 1 punkti c kohaselt on järelevalveasutuste ülesanne ka anda nõu seadusandlike meetmete kohta, mis on seotud isikute õiguste ja vabaduste kaitsega isikuandmete töötlemisel.
70. Kui järelevalveasutustega nõuetekohaselt ei konsulteerita, võivad nad isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 58 lõike 3 punkti b kohaselt esitada omal algatusel isikuandmete kaitsega seotud küsimustes arvamusi riigi parlamendile, liikmesriigi valitsusele või, kooskõlas liikmesriigi õigusega, muudele institutsioonidele ja asutustele ning samuti avalikkusele.
71. Lisaks võib isikuandmete kaitset käsitlevates siseriiklikes õigusaktides sätestada erikorra selliste seadusandlike meetmete vastuvõtmiseks, mille eesmärk on piirata isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 23 kohaselt kõnealuse määruse artiklites 12–22 ja artiklis 34 sätestatud õigusi. Sellise erikorra saab sätestada ainult juhul, kui see on isikuandmete kaitse üldmäärusega kooskõlas.

6 KUI LIIKMESRIIK EI JÄRGI ISIKUANDMETE KAITSE ÜLDMÄÄRUSE ARTIKLI 23 NÕUDEID

72. Euroopa Komisjonil kui aluslepingute täitmise järelevalvajal on kohustus jälgida ELi esmase ja teise õiguse kohaldamist ja tagada selle ühetaoline kohaldamine kogu ELis, sealhulgas võtta meetmeid juhul, kui siseriiklikud meetmed ei ole ELi õigusega kooskõlas.
73. ELi õiguse ülimuslikkuse põhimõtte kohaselt „ei lasu kohustus jätta liidu õigusega vastuolus olevad riigisisese õigusnormid kohaldamata mitte ainult liikmesriigi kohtutel, vaid ka kõigil riigiasutustel, sealhulgas haldusasutustel, kes vastutavad oma pädevuse piires liidu õigusnormide kohaldamise eest“²⁹.

²⁸ Vt täpsemalt kohtuotsused, Euroopa Liidu Kohus, 17. juuli 2014, YS vs. Minister voor Immigratie, Integratie en Asiel ja Minister voor Immigratie, Integratie en Asiel vs. M ja S, liidetud kohtuasjad C-141/12 ja C-372/12, ECLI:EU:C:2014:2081, punktid 45 ja 46, ning 20. detsember 2017, Nowak, C-434/16, ECLI:EU:C:2017:994, punkt 56.

²⁹ Kohtuotsus, Euroopa Liidu Kohus, 4. detsember 2018, C-378/17, ECLI:EU:C:2018:979, punkt 38.

7 ERI PUNKTID VASTUTAVATE TÖÖTLEJATE JA VOLITATUD TÖÖTLEJATE KOHTA

7.1. Vastutuspõhimõte

74. Vastutuspõhimõttest (isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 5 lõige 2) lähtudes on hea tava, et vastutav töötleja registreerib piirangute kohaldamise konkreetsed juhud, ehkki see ei kuulu teabe hulka, mille registreerimine on isikuandmete kaitse üldmääruse artikliga 30 ette nähtud. Registrikanne peaks sisaldama piirangute põhjusi, seda, millist või milliseid (kui seadusandliku meetmega on lubatud kehtestada piiranguid eri alustel) isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 23 lõikes 1 loetletud piiramise alustest kohaldatakse, piiramise aega ning vajalikkuse ja proportsionaalsuse kontrolli tulemust. Taotluse korral tehakse register kättesaadavaks isikuandmete kaitse järelevalveasutusele.
75. Kui vastutaval töötlejal on andmekaitseametnik, tuleks viimast põhjendamatult viivitusega teavitada – vähemalt üldjoontes – iga kord, kui andmesubjektide õigusi seadusandliku meetme alusel piiratakse. Andmekaitseametnikul peaks olema juurdepääs asjaomastele registrikannetele ja kõikidele piiramise faktilist või õiguslikku konteksti puudutavatele dokumentidele. Ka andmekaitseametniku kaasamine piirangute kohaldamisse tuleks dokumenteerida.

7.2. Andmesubjekti õiguste teostamine pärast piirangu lõpetamist

76. Vastutav töötleja peaks lõpetama piirangud niipea, kui neid põhjendavad asjaolud enam ei kehti. Kui andmesubjekte ei ole enne seda veel piirangutest teavitatud, tuleb seda teha hiljemalt piirangute lõpetamise ajal.
77. Piirangute kohaldamise ajal peab lubama andmesubjektidel teostada kõiki nende õigusi, mida ei ole piiratud. Selleks et hinnata, millal saab piirangu täielikult või osaliselt lõpetada, võib piirangu kohaldamise ajal korduvalt vajalikkuse ja proportsionaalsuse kontrolli teha.
78. Kui piirang lõpetatakse (mis tuleks dokumenteerida punktis 5 nimetatud registris), saavad andmesubjektid teostada kõiki oma õigusi.
79. Kui vastutav töötleja ei luba andmesubjektidel pärast piirangu lõpetamist nende õigusi teostada, saab andmesubjekt isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 57 lõike 1 punkti f kohaselt järelevalveasutusele vastutava töötleja suhtes kaebuse esitada.

7.3. Kui vastutav töötleja ei järgi seadusandlikku meedet, millega piirangud on kehtestatud

80. Kui isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 23 kohaseid piiranguid kehtestav seadusandlik meede on isikuandmete kaitse üldmäärusega kooskõlas, kuid vastutav töötleja ei järgi seda, saavad järelevalveasutused rakendada tema suhtes oma nõuandvaid, uurimis- ja parandusvolitusi, nagu ka kõikidel muudel isikuandmete kaitse üldmääruse rikkumise juhtudel.
81. Isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 58 lõike 1 kohaselt on järelevalveasutustel järgmised uurimisvolitused:
- anda korraldus, et vastutav töötleja või volitatud töötleja või vajaduse korral vastutava töötleja või volitatud töötleja esindaja annab teavet, mis on vajalik tema ülesannete täitmiseks;
 - viia läbi uurimisi andmekaitseauditi kujul;
 - teavitada vastutavat töötlejat või volitatud töötlejat isikuandmete kaitse üldmääruse väidetavast rikkumisest;

- saada vastutavalt töötlejalt ja volitatud töötlejalt juurdepääs kõikidele isikuandmetele ja kogu teabele, mis on vajalik tema ülesannete täitmiseks;
- saada kooskõlas liidu või liikmesriigi menetlusõigusega juurdepääs vastutava töötleja ja volitatud töötleja mis tahes ruumidele, sealhulgas kõikidele andmetöötlusseadmetele ja -vahenditele.

82. Kui on vaja kohaldada parandusmeetmeid, saavad järelevalveasutused isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 58 lõike 2 kohaselt:

- **hoiatada** vastutavat töötlejat või volitatud töötlejat, et kavandatavad isikuandmete töötlemise toimingud rikuvad tõenäoliselt isikuandmete kaitse üldmääruse sätteid;
- **teha** vastutavale töötlejale või volitatud töötlejale **noomitusi**, kui isikuandmete töötlemise toimingutega on rikutud isikuandmete kaitse üldmääruse sätteid;
- **anda korraldus**, et vastutav töötleja või volitatud töötleja **rahuldaks** andmesubjekti taotlused seoses tema isikuandmete kaitse üldmääruse kohaste õiguste kasutamisega;
- **anda korraldus**, et vastutav töötleja või volitatud töötleja **viiks** asjakohasel juhul isikuandmete **töötlemise toimingud** teatud viisil ja teatud aja jooksul **vastavusse** isikuandmete kaitse üldmääruse sätetega;
- **anda korraldus**, et vastutav töötleja **teavitaks andmesubjekti tema isikuandmetega seotud rikkumisest**;
- **kehtestada** ajutine või alaline isikuandmete töötlemise piirang, sealhulgas **töötlemiskeeld**;
- **anda korraldus** isikuandmeid parandada või need kustutada või isikuandmete töötlemist piirata isikuandmete kaitse üldmääruse artiklite 16, 17 ja 18 alusel ning teavitada nimetatud meetmetest vastuvõtjaid, kellele isikuandmed on isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 17 lõike 2 ja artikli 19 kohaselt avaldatud;
- **määrata** artikli 83 kohaselt **trahve** lisaks isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 58 lõikes 2 osutatud meetmetele või nende asemel, sõltuvalt konkreetse juhtumi asjaoludest;
- **anda korraldus** peatada kolmandas riigis asuval vastuvõtjale või rahvusvahelisele organisatsioonile suunatud andmevoog.

83. Isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 58 lõikega 3 ette nähtud nõuandvate volituste alusel saavad järelevalveasutused:

- nõustada vastutavaid töötlejaid kooskõlas isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 36 lõikes 1 ja artiklis 5 osutatud eelneva konsulteerimise menetlusega;
- anda luba isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 36 lõikes 5 osutatud töötlemiseks, kui liikmesriigi õigus sellist eelnevat luba nõuab.

8 JÄRELDUSED

84. Isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 23 kohaselt tohib liikmesriigi või liidu seadusandja kindlatel tingimustel piirata seadusandliku meetmega isikuandmete kaitse üldmääruse artiklites 12–22 ja artiklis 34, samuti artiklis 5 sätestatud kohustuste ja õiguste ulatust, niivõrd kui selle sätted vastavad artiklites 12–22 sätestatud õigustele ja kohustustele, kui selline piirang austab põhiõiguste ja -vabaduste olemust ning on demokraatlikus ühiskonnas vajalik ja proportsionaalne meede, et tagada muuhulgas liidu või liikmesriigi üldist avalikku huvi pakkuvad olulised eesmärgid.

85. Andmesubjektide õiguste piirangud peavad vastama isikuandmete kaitse üldmääruse artiklis 23 sätestatud nõuetele. Kui liikmesriigid või liit selliseid piiranguid kehtestavaid seadusandlikke meetmeid

vastu võtavad ja vastutavad töötajad neid kohaldavad, peaksid nad olema teadlikud nende piirangute erandlikkusest.

86. Enne liidu või liikmesriigi õiguses andmesubjektide õiguste suhtes piirangute sätestamist tuleks kontrollida piirangute proportsionaalsust.
87. Enne piiranguid kehtestavate seadusandlike meetmete vastuvõtmist tuleks konsulteerida järelvalveasutustega, kes on volitatud tagama nende vastavuse isikuandmete kaitse üldmäärusele.
88. Pärast piirangute lõpetamist peab vastutav töötaja lubama andmesubjektidel nende õigusi teostada.

9 LISA. KONTROLLNIMEKIRJAD – ISIKUANDMETE KAITSE ÜLDMÄÄRUSE ARTIKLI 23 LÜHIKOKKUVÕTE

9.1 Isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 23 lõike 1 nõuded

- i. *Põhiõiguste ja -vabaduste olemuse austamine*
- ii. *Proportsionaalsuse ja vajalikkuse kontroll*
- iii. *Piiranguid sätestavad seadusandlikud meetmed ja eeldatavuse nõue (põhjendus 41 ja Euroopa Liidu Kohtu praktika)*
- iv. *Andmesubjektide õigused ja vastutavate töötajate kohustused, mida võib piirata*
 - a) õigus selgele teabele (isikuandmete kaitse üldmääruse artikkel 12),
 - b) õigus teabele (isikuandmete kaitse üldmääruse artiklid 13 ja 14),
 - c) õigus tutvuda andmetega (isikuandmete kaitse üldmääruse artikkel 15),
 - d) õigus andmete parandamisele (isikuandmete kaitse üldmääruse artikkel 16),
 - e) õigus andmete kustutamisele (isikuandmete kaitse üldmääruse artikkel 17),
 - f) õigus isikuandmete töötlemise piiramisele (isikuandmete kaitse üldmääruse artikkel 18),
 - g) kohustus teatada isikuandmete parandamisest, kustutamisest või isikuandmete töötlemise piiramisest (isikuandmete kaitse üldmääruse artikkel 19),
 - h) andmete ülekandmise õigus (isikuandmete kaitse üldmääruse artikkel 20),
 - i) õigus esitada vastuväiteid (isikuandmete kaitse üldmääruse artikkel 21),
 - j) andmesubjekti õigus sellele, et tema suhtes ei tehtaks automatiseeritud töötlusel põhinevaid üksikotsuseid (isikuandmete kaitse üldmääruse artikkel 22),
 - k) isikuandmete kaitse üldmääruse artiklites 12–22 sätestatud kohustused (isikuandmete kaitse üldmääruse artikkel 5) ja
 - l) andmesubjekti teavitamine isikuandmetega seotud rikkumisest (isikuandmete kaitse üldmääruse artikkel 34).
- v. *Piirangute alused*
 - a) riigi julgeolek;
 - b) riigikaitse;
 - c) avalik julgeolek;
 - d) süütegude tõkestamine, uurimine, avastamine või nende eest vastutusele võtmine või kriminaalkaristuste täitmisele pööramine, sealhulgas avalikku julgeolekut ähvardavate ohtude eest kaitsmine ja nende ennetamine;
 - e) liidu või liikmesriigi muud üldist avalikku huvi pakkuvad olulised eesmärgid, eelkõige liidu või liikmesriigi oluline majanduslik või finantshuvi, sealhulgas rahandus-, eelarve- ja maksuküsimused, rahvatervis ja sotsiaalkindlustus;
 - f) kohtusüsteemi sõltumatuse ja kohtumenetluse kaitse;
 - g) reguleeritud kutsealade ametieetika rikkumiste ennetamine, uurimine, avastamine ja nende eest vastutusele võtmine;
 - h) jälgimine, kontrollimine või regulatiivsete ülesannete täitmine, mis on kas või juhtumipõhiselt seotud avaliku võimu teostamisega punktides a–e ja g osutatud juhtudel;
 - i) andmesubjekti kaitse või teiste isikute õiguste ja vabaduste kaitse;
 - j) tsiviilõiguslike nõuete täitmise tagamine.

9.2 Isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 23 lõike 2 nõuded

- i. *Töötlemise või selle kategooriate eesmärgid,*
- ii. *isikuandmete liigid,*
- iii. *kehtestatud piirangute ulatus,*

- iv. kuritarvitamist või ebaseaduslikku andmetega tutvumist või nende edastamist tõkestavad kaitsemeetmed,*
- v. vastutava töötleja või vastutavate töötlejate kategooriate määramine,*
- vi. säilitamise ajavahemikud ja kohaldatavad kaitsemeetmed, võttes arvesse töötlemise või selle kategooriate laadi, ulatust ja eesmärki,*
- vii. andmesubjektide õigusi ja vabadusi ähvardavad ohud ning*
- viii. andmesubjektide õigus olla piirangust teavitatud, välja arvatud juhul, kui see võib mõjutada piirangu eesmärki.*